

१. नाम + सर्वनाम तालिकां पूरयत ।

क्र.	नाम	प्रातिपदिकम्	अन्तम्	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
१)	भाषासु	आकारान्तः	स्त्रीलिङ्गम्	बहुवचनम्
२)	व्याधिः	व्याधि	प्रथमा	एकवचनम्
३)	वक्ता	वक्तृ	पुंलिङ्गम्	प्रथमा
४)	माम्	अस्मद्	सर्वनाम	द्वितीया
५)	अस्मै	इदम्	सर्वनाम	पुंलिङ्गम्

२. क्रियापदानां लकारैः सह मेलनं कुरुत ।

क्रियापदः

लकारः

१) अगायत्

क) कर्मणि लट्

२) त्यक्ष्यति

ख) लोट्

३) रक्षतु

ग) लट्

४) भजते

घ) लिङ्

५) अभिनयताम्

ङ) लङ्

६) आरभ्यते

च) लृट्

३. समासतालिकां पूरयत ।

क्र.	सामासिकशब्दः	समासविग्रहः	समासनाम
१)	प्रतिसप्ताहम्	सप्ताहे सप्ताहे ।
२)	भिन्नरुचिः ।	बहुव्रीहिः
३)	न क्षतः ।	नञ् तत्पुरुषः
४)	अक्षिभ्रुवम्	अक्षिणी च भ्रुवौ च एतेषां समाहारः ।
५)	जनेषु अनुकम्पा ।	सप्तमी तत्पुरुषः

४. तद्धित-तालिकां पूरयत ।

- १) आधुनिकः = ।
- २) माहात्म्यम् = ।
- ३) = वर्षे भवम् ।
- ४) = मधुरस्य भावः ।
- ५) = देहः अस्य अस्ति ।

५. कृदन्तरूपाणि लिखत ।

क्त	क्तवतु	कृत्याः	शतृ/शानच्

(सार्यः, वदितव्यः, आदिष्टवान्, पीतः, वहन्/वहमानः, सृतः, प्रार्थनीयः)

६. सन्धिः-पूर्वपदं/उत्तरपदं लिखत ।

- १) वस्त्रगर्भाभिरन्याभिः = ।
- २) = परीक्ष्यान्यतरत् + भजन्ते ।
- ३) सङ्गोऽस्तु = + ।
- ४) = शोषयति + अन्नम् ।
- ५) तुष्टावक्षतदेहम् = + ।

७. सूचनानुसारं परिवर्तनं कुरुत ।

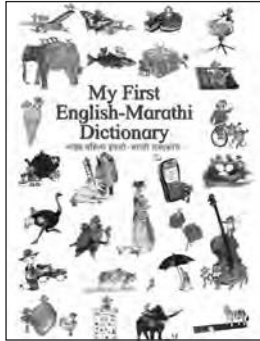
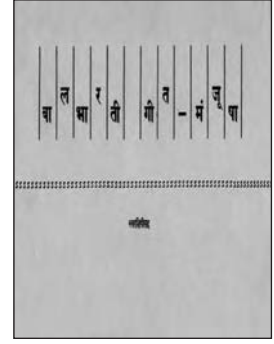
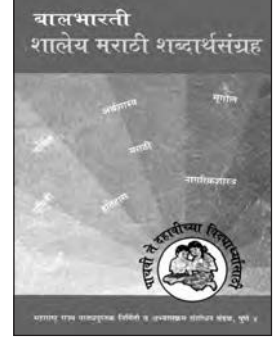
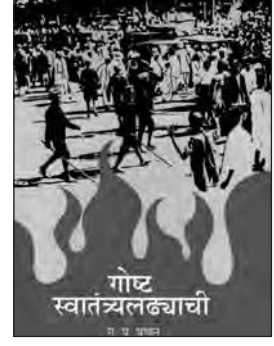
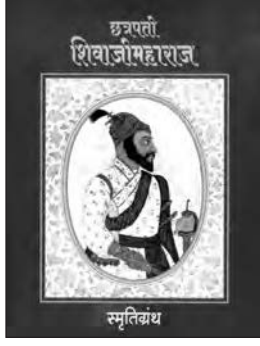
- १) स्म निष्कास्य वाक्यं पुनर्लिखत ।
चन्दमामा इति मासिकं बालकानां चेतांसि आकर्षयति स्म ।
- २) लकारं परिवर्तयत ।
मनुजः अपकारान् विस्मरेत् । (लोटलकारं प्रयुज्य वाक्यं पुनर्लिखत ।)
- ३) पूर्वकालवाचकं निष्कास्य वाक्यं पुनर्लिखत ।
किञ्चित् विचिन्त्य शिवदासः प्रतिप्रश्नं कृतवान् ।
- ४) सति-सप्तमी रचनां निष्कासयत ।
अध्यापके प्रविष्टे छात्राः तूष्णीम् उपविशन्तु ।
- ५) वाच्यपरिवर्तनं कुरुत ।
वासुदेवः प्रयोजनं कथितवान् ।

८. गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।

गोरखपुरस्य कारागारम् । ‘काकोरी’ प्रकरणसम्बन्धी कश्चन बन्धने स्थापितः । विचारणा प्रवृत्ता । अन्ते न्यायाधीशः उक्तवान् - ‘शूलारोपणेन दण्ड्यते एषः’ इति । एतां वार्तां श्रुत्वा सर्वे खिन्नाः । किन्तु सः चिन्तितवान् - ‘मातुः पदतले आत्मानं समर्पयितुं कश्चन अवसरः लब्धः’ इति । अतः सः सन्तुष्टः । पुत्रस्य मरणदण्डनवार्तां श्रुत्वा माता धावन्ती आगतवती । मातरं दृष्ट्वा सः बहु रुदितवान् । माता पृष्ठवती - ‘भवान् धीरः राष्ट्रभक्तः इति ख्यातः । परन्तु मरणात् भीतः इव लक्ष्यते इदानीम् । एवं चेत् किमर्थम् एषः मार्गः आश्रयणीयः आसीत् भवता ?’ तदा सः उक्तवान् - ‘अहं मरणात् भीतः न । सिंहस्य उदरे सिंहः एव उत्पद्यते, न तु शृगालः । मातृवात्सल्यात् वञ्चितः भवामि खलु इति दुःखम् अम्ब !’

शूलारोपणदिने प्रातः उत्थाय सः भगवद्गीतां पठितवान् । योगासनं पूजां च कृतवान् । एतद् दृष्ट्वा अधिकारी पृष्ठवान् - “किमर्थम् एतद् सर्वं करोति भवान् ?” इति । “भारतीयानां पुनर्जन्मनि विश्वासः । एतस्य जन्मनः फलम् अग्रिमजन्मनि प्राप्स्यामः । कष्टकरं कार्यं कर्तुम् उत्तमं शरीरम् आवश्यकं खलु ? अतः योगासनं करोमि”, इति उक्तवान् सः तरुणः । एषः अप्रतिमः राष्ट्रभक्तः एव । देशाय आत्मानं समर्प्य प्रेरणादायकः जातः सः ।

- अ. पूर्णवाक्येन उत्तरत ।
शूलारोपणदिने राष्ट्रभक्तः कां पठितवान् ?
- आ. अधोरेखितशब्दस्य कृते प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।
भारतीयानां पुनर्जन्मनि विश्वासः ।
- इ. लकारं लिखत ।
प्राप्स्यामः।
- ई. प्रातिपदिकं लिखत ।
वार्ताम्, सः
- उ. अनुवादं कुरुत ।
पुत्रस्य मरणदण्डनवार्तां श्रुत्वा माता धावन्ती आगतवती ।
- ऊ. एकम् अव्ययं चित्वा लिखत ।

- पाठ्यपुस्तक मंडळाची वैशिष्ट्यपूर्ण पाठ्येत्तर प्रकाशने.
- नामवंत लेखक, कवी, विचारवंत यांच्या साहित्याचा समावेश.
- शालेय स्तरावर पूरक वाचनासाठी उपयुक्त.

पुस्तक मागणीसाठी www.ebalbharati.in, www.balbharati.in संकेत स्थळावर भेट द्या.

साहित्य पाठ्यपुस्तक मंडळाच्या विभागीय भांडारांमध्ये विक्रीसाठी उपलब्ध आहे.

ebalbharati

विभागीय भांडारे संपर्क क्रमांक : पुणे - ☎ २५६५९४६५, कोल्हापूर - ☎ २४६८५७६, मुंबई (गोरेगाव) - ☎ २८७७९८४२, पनवेल - ☎ २७४६२६४६५, नाशिक - ☎ २३९५५९९, औरंगाबाद - ☎ २३३२९७९, नागपूर - ☎ २५४७७९६/२५२३०७८, लातूर - ☎ २२०९३०, अमरावती - ☎ २५३०९६५

आह्लादपत्रिका ।

(संस्कृतवार्षिकम्)

(प्रतिदर्श-वार्तापत्रम्)

सम्पादकमण्डलम्- संस्कृत-अभ्यासमण्डलम्

प्रकाशनवर्षम् - २०१८-१९

अग्रलेखः ।

(सम्पादकीयम्)

वर्धेत संस्कृतलेखनकार्यम् ।

अद्य पत्रकारितादिनम् । एतस्मिन् दिने बहवः विचारतरङ्गाः मनसि सञ्जाताः । यतः विंशतितमशतकस्य पूर्वार्धे तादृशः एव व्यवहारः प्रायः दृश्यते स्म यत् संस्कृतभाषायां समकालिकसाहित्यस्य अभावात् संस्कृतवृत्तपत्रसम्पादकाः अन्यभाषासाहित्यं शरणं गच्छन्ति स्म । अन्यभाषाभिः लिखितं विविधसाहित्यं संस्कृतेन अनूद्य स्वनियतकालिकेषु पत्रिकासु च प्रकाशयन्ति स्म । यतः बहुषु संस्कृतज्ञेषु महान् ज्ञानसङ्ग्रहः आसीत् । तथापि तेषु समकालिक-लेखनस्य प्रवृत्तिः विरला आसीत् । केचन लेखने प्रवृत्ताः आसन् तथापि तेषां लेखने सरलता सुबोधता च नासीत् ।

परं सन्तोषस्य विषयः विंशतितमशतकस्य उत्तरार्धात् कालः परिवृत्तः । इदानीं संस्कृतभाषया समकालिकसाहित्यं विपुलतया निर्मायमाणमस्ति । साहित्येऽस्मिन् सरलता सुबोधता मनोहारिता च विराजते । अग्रेऽपि अधिकाधिकाः संस्कृतज्ञाः सरलस्य सरसस्य च आधुनिकसाहित्यस्य निर्माणे प्रयत्नरताः भवेयुः, अन्यभाषापत्रिकाः अपि तत् साहित्यम् अनूद्य प्रकाशयितुम् उत्सुकाः भवेयुः इति वयम् आशास्महे ।

विश्वसंस्कृतसम्मेलनस्य उद्घाटनम् ।

व्हॅनकॉवर-कॅनडा (दि. १ जुलै २०१८) - १ जुलैतः १३ जुलै २०१८ पर्यन्तम् आयोजितस्य विश्वसंस्कृतसम्मेलनस्य उद्घाटनं भारतस्य मानवसंसाधनविकासमन्त्री श्रीमान् प्रकाशजावडेकरमहोदयः कृतवान् । एशियन स्टडीज् इति संस्थया एतत् सम्मेलनम् आयोजितम् । ४० देशतः ५०० संस्कृतप्रेमिणः अस्मिन् सम्मेलने सहभागिनः । वेद-उपनिषद्-शास्त्र-दर्शन-कलादयः विषयाः अत्र चर्चिताः ।

संस्कृतं स्वीकृत्य आय. ए. एस. परीक्षा उत्तीर्णा ।

(दि. ४.९.२०१९) (नवदेहली)- अचिरादेव केन्द्रीयलोकसेवा-आयोगस्य आय. ए. एस. परीक्षायाः परिणामः उद्घोषितः । आनन्दस्य वार्ता यत् श्रीमान् आदित्यझामहाभागः संस्कृतविषयं स्वीकृत्य देशे प्रथमक्रमाङ्कं प्राप्तवान् । बी. ए. परीक्षायां तेन संस्कृतविषयः मुख्यरूपेण अधीतः । संस्कृतेन एव मम व्यक्तित्वं विकसितम् इति प्रतिपादितम् आदित्येन । यु. ट्युब इति सामाजिक - वाहिन्यां तस्य साक्षात्कारः नैकैः अधुना दृष्टः ।

अन्तरिक्षक्षेत्रे इस्रो द्वारा नूतनायामः प्रस्थापितः ।

(दि. १६.९.२०१८) (श्रीहरिकोटा) - अत्रस्थे सतीश धवन अन्तरिक्षकेन्द्रे इस्रो (भारतीय अन्तरिक्षसंशोधनसंस्था) इति अनेन P S LV-C-42 एतस्य भारतीय-उपग्रहप्रेक्षकस्य यशस्वि प्रक्षेपणं कृतम् । भारतीयशास्त्रज्ञानाम् अविरतश्रमस्य एव फलम् एतद् । एषः सम्पूर्णतया व्यावसायिक-वाणिज्यिक कार्यक्रमः अस्ति । U. K. देशस्य S. S. T. L. उपग्रहद्वयम् एतेन यानेन अन्तरिक्षे प्रक्षेपितम् । राष्ट्रपतिः प्रधानमन्त्री च शास्त्रज्ञानां तथा देशवासिनां अभिनन्दनं कृतवन्तौ ।

जाह्नवी-संस्कृत-ई-पत्रिकायाः विमोचनम् ।

(दि. १५.८.२०१८) (अमरावती) आधुनिकविज्ञानं-प्राचीनसंस्कृतम् एतयोः संयोगीकरणमावश्यकम् इति प्रतिपादितम् अतिरिक्तजिल्लाधिकारिणा दुर्गानन्देन । जाह्नवी इति ई-पत्रिकायाः विमोचनसमये तेन उक्तम् । संस्कृते निहितशास्त्रस्य आधुनिकविज्ञानकालेऽपि उपयोगिता सिद्धा । शास्त्रस्य अस्य प्रमाणीकरणम् अन्तर्जालमाध्यमेन सम्भवेत् इति अपि उक्तं महोदयेन । अस्याः पत्रिकायाः अन्तर्जालसूत्रम्- jahnaveesanskritdaily.in

व्यङ्ग्यचित्रम्

एकरूप्यकदानात् एव मया भवतः आर्थिकदुःस्थितिः ज्ञाता । स्वीकरोतु एतानि दश रूप्यकाणि ।

संस्कृतशिष्यवृत्तेः कृते आवेदनस्य आवाहनम् ।

(दि. १.७.२०१८) (नवदेहली)- राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानद्वारा प्रतिवर्षं संस्कृतच्छात्रेभ्यः शिष्यवृत्तिः दीयते । तस्य सद्यस्कं पञ्जीकरणम् (Online Registration) आरब्धम् । शैक्षणिकसंस्थाभिः संस्थानस्य सङ्केतस्थले पञ्जीकरणं क्रियताम् इति आवाहनं संस्थानस्य कुलपतिना कृतम् । संस्थापञ्जीकरणानन्तरं छात्राः पञ्जीकरणं कर्तुं शक्नुवन्ति ।

आरोग्यम् ।

भोजनान्ते पिबेत् तक्रं दिनान्ते च पिबेत् पयः । निशान्ते च पिबेत् वारि किं वैद्यस्य प्रयोजनम् ॥ यदि भोजनानन्तरं तक्रं, रात्रौ शयनपूर्वं दुग्धं तथैव प्रातःकाले जलं पीयते तर्हि कदापि वैद्यस्य आवश्यकता न भवेत् ।

खेलाङ्गणम्
एशियाक्रीडास्पर्धायां
संस्कृतज्ञः दीपककुमारः
रजतपदकविजेता ।

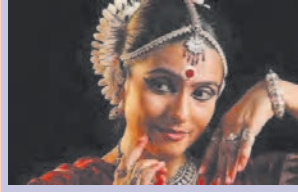
(दि.१.९.२०१८) (जकार्ता) -

(एशिया क्रीडा स्पर्धा जकार्ता-
इण्डोनेशिया) श्रीमान् दीपककुमारः
आर्यः एशियाक्रीडास्पर्धायां
लक्ष्यवेध-क्रीडायां रजतपदकं
प्राप्तवान्। दयानन्द-आर्य-गुरुकुले
सः प्रारम्भिकं विद्यार्जनं कृतवान्
तथैव अनुशासनेन लक्ष्यवेधसाधनां
कृतवान्। शस्त्रशास्त्रविद्याप्रदायिनी
परम्परा गुरुकुले अद्य अपि विद्यते
इति अनेन सिद्धम्।

भारतीयवायुसेनायां सेवारतः
एषः महाभागः भारतराष्ट्रं
गौरवान्वितवान्। एषः दीपकवर्यः
संस्कृतज्ञः अपि अस्ति।
संस्कृतभाषया मयि संस्काराः
कृताः इति अपि सः वदति।
संस्कृतव्याकरणम् अवश्यं पठनीयम्
इति तस्य मतम्।

महाविद्यालयवार्ता ।
शासकीयमहाविद्यालये
संस्कृतस्पर्धाः सम्पन्नाः ।
दि.१५/०९/१८ (नागपुरम्)
शासकीयमहाविद्यालये
संस्कृतस्पर्धानाम् आयोजनम्
अभवत्। संस्कृतदिनोत्सवनिमित्तेन
एताः स्पर्धाः आयोजिताः। नगरस्थाः
विविधमहाविद्यालयाः सहभागिनः
आसन्। अत्र प्रश्नमञ्जूषा,
गीतगायनम्, कथाकथनम्,
नाट्याभिनयः एतेषाम् अन्तर्भावः
आसीत्। महाविद्यालयस्य प्राचार्या
कार्यक्रमस्य उद्घाटनं कृतवती।
'संस्कृतभाषा अस्माकं संस्कृतेः
पोषिणी' इति गौरवेण सा उक्तवती।
महाविद्यालयस्य
संस्कृतविभागप्रमुखा श्रीमती पङ्कजा
महोदया, प्राध्यापकवृन्दः छात्राः च
भूरिश्रमं कृतवन्तः। अस्मिन् समये
संस्कृतविज्ञानप्रदर्शनी वस्तुप्रदर्शनी च
आयोजिता ।

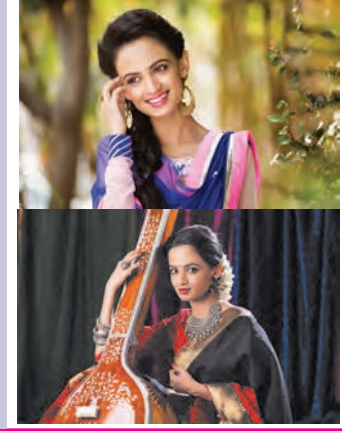
कलाङ्गणम्
शाङ्गदेवनृत्यमहोत्सवः सम्पन्नः ।

दि.१६.११.२०१८ (औरङ्गाबादनगरम्)
सुप्रसिद्धनृत्यगुरुपार्वतीदत्तामहाभागायाः
नृत्याविष्कारेण शाङ्गदेवनृत्यमहोत्सवस्य
समापनम् अभवत्। महागामिगुरुकुले
आयोजितः एषः महोत्सवः।
मेघदूतं तथैव ऋतुसंहारम् इति द्वे
कलाकृती अत्र प्रस्तुते। उडीसी तथा

कथक एतयोः नृत्यप्रकारयोः
नवरसपूर्णाविष्काराः महोत्सवे
प्रस्तुतीकृताः। विश्वविद्यालयस्य
संस्कृतविभागाध्यक्षा डॉ.
क्रान्ती प्रमुखातिथिरूपेण
उपस्थिता। कार्यक्रमदर्शनेन
बहवः कलारसिकाः सन्तुष्टाः।

युवविश्वम् चित्रपटवृत्तम्

मराठीचित्रपटे संस्कृतगीतम् ।

वायझेड (YZ)
नाम्नि मराठीचित्रपटे
“प्रियकरः प्रियकरौ”
इति संस्कृतगीतम् अधुना
लोकप्रियतां गतम्।
युवकाः एतद् गीतं श्रुत्वा
आनन्दन्ति। केतकी
माटेगावकर एषा सुप्रसिद्धा
गायिका, अभिनेत्री एतद्
गीतं गीतवती।

संस्कृतलघुपटः प्रदर्शितः,

“शिवाजी-महाराजः-द ग्रेटेस्ट ।”

छत्रपतिश्रीशिवाजीमहाराजस्य जीवनपटम् अनुलक्ष्य विश्वेऽस्मिन् प्रथमः लघुपटः प्रदर्शितः अस्ति श्रीशिवाजी-ज्ञानपीठ
(इण्टरनेशनल) इत्यनया संस्थया । ‘शिवाजी महाराज द ग्रेटेस्ट’ इति पुस्तकाश्रितः वर्तते लघुपटोऽयम्। पुस्तकमिदं
लिखितमस्ति अस्याः संस्थायाः संचालकेन डॉ. हेमन्तराजे गायकवाडमहोदयेन । अस्मिन् पुस्तके महाध्ययनेन सप्रमाणं
प्रतिपादितमस्ति यत् विश्वेऽस्मिन् ये दश योद्धारः प्रसिद्धाः श्रेष्ठाः सम्मानिताश्च तेषु सर्वेषु शिवाजीमहाराजस्य स्थानम्
अग्रिमतमम्। लघुपटोऽयं त्रिभागेषु विभक्तः । प्रथमे भागे- अलक्षेन्द्रतः नेपोलिअनपर्यन्तं ये सर्वोत्तमाः दश योद्धारः
सन्ति, तेषां कार्यं वर्णितम्। द्वितीये भागे- एषां दशयोद्धृणां शिवराजेन सह तुलना विद्यते । तृतीयभागे- शिवराजस्य
चतुर्दशकार्यविशेषाः प्रदर्शिताः ।

महोदयः लेखनकार्यार्थं २०१५ तमे वर्षे भारतस्य तत्कालीन-राष्ट्रपति-प्रतिभाताई पाटीलमहोदयया पुरस्कृतः
गौरवान्वितश्च। पुस्तकलेखनानन्तरं शिवाजीमहाराजस्य कार्यं जनसामान्यैः ज्ञातव्यमेव इत्यर्थं महोदयेन किरण कुलकर्णीमहोदयस्य
साहाय्येन मराठी-आङ्ग्ल-कन्नड-बांग्ला-हिन्दी-संस्कृतादिषु भाषासु लघुपटोऽपि निर्मितोऽस्ति । तमिळ - मल्ल्याळम् -
जर्मन - फ्रेञ्च - उर्दू - गुजराथी - आदिषु भाषासु लघुपटस्य निर्माणं प्रचलति । मराठीभाषया लिखितस्य लघुपटस्य
संस्कृतभाषया भावानुवादः कृतोऽस्ति श्रीहरि गोकर्णकरमहोदयेन । नैके विद्वज्जनाः कार्यपूर्ये साहायकाः । सर्वैः छात्रैः
शिक्षकैश्च पठनीयमिदं पुस्तकं तथैव द्रष्टव्यः लघुपटोऽयं, तेन ज्ञातव्यं च छत्रपतिशिवाजीमहाराजस्य अभूतपूर्वं कार्यम् ।

hemantgaikwads@gmail.com

विज्ञापनम्

संस्कृतसम्भाषणशिविरम् ।

(महाविद्यालयीनछात्राणां कृते विशेषेण आयोजितम् ।)

दशदिनात्मकः अनिवासिवर्गः

दि.१ तः १० जुलै २०१९

समयः- सायं ५.०० वादनतः ७ वादनपर्यन्तम् ।

वर्गः निःशुल्कः अस्ति । , स्थानम्- गीताभवनम्, परभणी

सम्पर्कः- कु. तन्वी १२३४५६७८९०,

कु. गौरी ०९८७६५४३२१

लटलकाराधारिता भाषाक्रीडा

↓ स्तम्भः । (उपरिष्ठाद् अधः)

२. तृ-तर् (१ प.प.) प्रथमपुरुषः, एकवचनम् ।
३. हृष् (४ प.प.) मध्यमपुरुषः, बहुवचनम्।
४. सम् + मिल् (१ प.प.) प्रथमपुरुषः, बहुवचनम्।
६. धाव् (१ प.प.) मध्यमपुरुषः, एकवचनम् ।
८. दा यच्छ् (१ प.प.) उत्तमपुरुषः, बहुवचनम्।
९. लभ् (१ आ.प.) प्रथमपुरुषः, बहुवचनम्।

१	२				३
			४		
	५				
६					
७		८			९
				१०	
	११				

(संस्कृतविश्वसौजन्येन)

सदाचारेण सर्वेषां शुद्धं भवति मानसम् ।
निर्मलं च विशुद्धं च मानसं देवमन्दिरम् ॥

स्वच्छभारत-अभियान-जागृति-सप्ताहः ।

दि.२ तः ८ अक्टोम्बर २०१९

जनपदविद्यालये 'स्वच्छभारत-अभियान-जागृति' सप्ताहे
घोषवाक्यस्पर्धा, वीथिस्वच्छतास्पर्धा, प्राङ्गणस्वच्छतास्पर्धा,
चित्रकलास्पर्धा आदयः विविधाः स्पर्धाः आयोजिताः आसन्। तासु
चित्रकलास्पर्धायाम् एकया छात्रया आरेखितं चित्रम्।

→ आवलिः । (वामतः दक्षिणम्)

१. पत् (१ प.प.) प्रथमपुरुषः, द्विवचनम् ।
४. सम् + तुष् (४ प.प.) मध्यमपुरुषः, द्विवचनम् ।
५. स्था (१ प.प.) उत्तमपुरुषः, एकवचनम्।
७. वर्ण् (१० उ.प. अत्र प.प.) प्रथमपुरुषः, बहुवचनम्।
१०. शुभ् (१ आ.प.) प्रथमपुरुषः, एकवचनम् ।
११. या (२ प.प.) उत्तमपुरुषः, बहुवचनम्।